

Skolorganisationsutredning

Bildningsnämnden

”Varje barn som börjar förskolan i Hedemora kommun ska, oavsett bakgrund ha lika stora möjligheter att gå ut ur gymnasiet med goda kunskaper, goda sociala färdigheter, en god hälsa och med goda framtidsutsikter”

1 Sammanfattning

Den 13 februari 2023 beslutade bildningsnämnden att uppdra till bildningsförvaltningen att genomföra en översyn av Hedemora kommuns organisation för skolor och förskolor. Bakgrunden till översynen är dels Hedemora kommuns utmaningar i ett vikande barn- och elevantal, dels lokaler i behov av renovering. Utredningens huvuduppgift har dock varit att ta fram ett förslag för en skolorganisation som stöttar en likvärdig utbildning av hög kvalitet i Hedemora kommun.

I kapitel 4, Forskning och beprövad erfarenhet ges en överblick av den aktuell forskning på det skolorganisatoriska området. Forskningen visar på att huvudmannen bör organisera sina skolor och förskolor på ett sådant sätt att det gynnar utvecklingen av undervisningen. Erfarenheten från andra kommuners skolutredningar är att en optimering av lokaler och andra kringkostnader till förmån för undervisning och därtill närliggande kostnader är möjligt.

Kapitel 5 beskriver Hedemora kommuns förutsättningar och utmaningar och påvisar ett minskat barn- och elevantal. Kapitlet beskriver även kunskapsresultaten i Hedemora kommunens skolor och påvisar en förbättringspotential både gällande andelen godkända elever och meritvärdet.

Kapitel 6 ger förslag på förskolan och skolans organisation från första juli 2024 och framåt. Förslaget bygger på fem tydliga utbildningsnoder, vilka ska bidra till elevers utveckling avseende kunskaper, sociala färdigheter och hälsa. Noderna som föreslås är:

1. **Långshyttan**, med Jonsboskolan och Ekorrens förskola.
2. **Dala-Husby**, med Smedby skola och Smedby förskola.
3. **Vikmanshyttan**, med Björkbackens förskola och Vikmanshyttans skola.
4. **Centrala Hedemora**, med Fyrklöverskolan, Stureskolan, Tunet/Stallgården, Västerby förskola, Svedjan, Regnbågen samt Kristallen. Till denna nod kopplas även förskolan Bikupan i Garpenberg.
5. **Campus Hedemora**, med Martin Koch-gymnasiet, Hedemora Vuxenutbildning samt Vasaskolan 6–9.

Förslaget innebär att enheterna Västerby skola, Garpenbergs skola och förskolan i Stjärnsund avvecklas 30 juni 2024 samt att förskolan Stallgården alternativt Tunet avvecklas efter att rotrenovering genomförts av den kvarvarande enheten.

2 Innehåll

1	Sammanfattning.....	2
2	Innehåll	3
3	Inledning	4
3.1	Uppdraget	4
3.2	Bakgrund	4
3.3	Utredningens genomförande.....	5
3.4	Skolans styrning.....	5
4	Forskning och beprövad erfarenhet.....	6
4.1	Vad gör en bra skolkommun?.....	6
4.2	Skolstorlekens betydelse.....	7
4.3	Högstadiets organisering	7
4.4	Skolutredningar i andra kommuner	8
5	Förutsättningar och utmaningar	9
5.1	Barn- och elevutveckling.....	9
5.2	Kommunala och fristående huvudmän i Hedemora kommun	10
5.3	Kunskapsresultat.....	11
5.4	Systematiskt kvalitetsarbete och skolutveckling	12
5.5	Kompetensförsörjning	13
6	Plan för förskola- och skol 2024/2025 och framåt	15
6.1	Utveckling av utbildningsnoder.....	15
6.2	Förslag per enhet i gymnasiet- och vuxenutbildningen	16
6.2.1	Martin Koch-gymnasiet och Hedemora Vuxenutbildning	16
6.3	Förslag per enhet i grundskolan.....	17
6.3.1	Västerby skola	17
6.3.2	Garpenbergs skola.....	17
6.3.3	Stureskolan	17
6.3.4	Fyrklöverskolan	18
6.3.5	Vikmanshyttans skola	18
6.3.6	Smedby skola.....	19
6.3.7	Jonsboskolan.....	19
6.3.8	Vasaskolan	19
6.4	Förslag per enhet i Förskolan	20
6.4.1	Stjärnsunds förskola.....	20
6.4.2	Stallgårdens förskola.....	20
6.4.3	Tunet.....	20
6.4.4	Smedby förskola	21
6.4.5	Ekorren (Långshyttan)	21
6.4.6	Björkbacken (Vikmanshyttan)	21
6.4.7	Bikupan (Garpenberg)	21
6.4.8	Svedjan	21
6.4.9	Västerby förskola.....	22
6.4.10	Regnbågens förskola.....	22
6.4.11	Kristallen	22
6.5	Övriga förändringar	22
7	Slutord.....	23
8	Referenser.....	24

3 Inledning

3.1 Uppdraget

Den 13 februari 2023 beslutade bildningsnämnden att uppdra till bildningsförvaltningen att genomföra en översyn av Hedemora kommuns organisation för skolor och förskolor¹. Beslutet föregicks av en presentation av förvaltningschef över förskolan och skolans utmaningar 2023 och framåt².

3.2 Bakgrund

Senast en större översyn gjordes var 1999³. Det är dock tydligt att flera av de frågor som då behandlades är aktuella även idag. Detta gäller kanske framförallt utgångspunkten i ett vikande barn- och elevantal. Flera enheter med låg beläggning liksom större brister i lokaler är en annan gemensam nämnare med dagens utredning.

Under perioden 2002-2021 har flera mindre utredningar genomförts, även dessa bidrar till den totala kunskapsmassan. Utmaningarna som beskrivs i dessa utredningar har i huvudsak varit de samma, ett vikande barn- och elevantal samt lokaler i behov av renovering.

2018 gjorde KPMG utredningen *"resursfördelningssystem i grundskola och förskola"*⁴, som mynnade ut i 16 åtgärdsförslag. Med utgångspunkt i utredningen gjorde bildningsförvaltningen 2018 ett förslag till en ny skolorganisation för förbättrad ekonomi och organisatoriska förutsättningar för lärande. Förslaget innebar bl.a. nedläggning av tre skolenheter inklusive Martin Koch-gymnasiet och en samling av all mellanstadieverksamhet i Martin Koch-gymnasiets nuvarande lokaler.

2023 kvarstår flertalet av de utmaningar som beskrivs i KPMG-rapporten och/eller i förvaltningens förslag från 2018. Bildningsnämnden ser vid beställningen av utredningen framför sig ett vikande barn- och elevantal samt förbättringspotential inom både måluppfyllelse, trygghet och studiero. Utöver detta finns utmaningar med flera lokaler i behov av omfattande renovering, vilket framgår av Hedemora kommuns lokalförsörjningsplan⁵.

---

¹ Bildningsnämnden den 13 februari 2023 § 20

² Bildningsnämndens arbetsutskott den 30 januari 2023 § 6 samt BN den 13 februari 2023 § 20

³ Förslag till lokalavvecklingsplan för Barn- och grundskoleförvaltningen, BUN 1999 § 62

⁴ KPMG *resursfördelningssystem i grundskola och förskola*, 2018

⁵ Kommunfullmäktige den 21 juni 2022 § 96

3.3 Utredningens genomförande

Utredningsarbetet har genomförts under ledning av förvaltningschef vilken också verkat som huvudutredare. Som stöd till förvaltningschef utsåg Bildningsnämnden en grupp om 4 politiker, bestående av Bildningsnämndens ordförande, förste vice ordförande samt andre vice ordförande och andre vice ordförande i Bildningsnämndens arbetsutskott⁶. Gruppen har träffats vid 3 tillfällen under 2023, 13 mars, 20 juni samt 21 augusti. Utöver det har förvaltningschef avrapporterat till Bildningsnämnden vid ett tillfälle⁷ samt till Bildningsnämndens arbetsutskott vid två tillfällen⁸.

Utredningen har i huvudsak genomförts genom inläsning av nationella så väl som lokala dokument, studerande av aktuell forskning på det skolorganisatoriska området, omvärldsbevakning kring andra kommuners organisationsutredningar på förskole- och skolområdet, framtagande av adekvat statistik samt analys av samtliga dessa underlag.

3.4 Skolans styrning

Enligt Skolverkets beskrivning⁹ kan skolans styrkedja delas in i 6 kategorier, Staten (riksdag och regering), huvudmannen (kommunens politiska organ), skolchef, rektor, lärare/förskollärare samt barn- och elever.

Skolans nationella styrdokument ger en detaljerad bild över målen för huvudmannens verksamhet, samt huvudmannens ansvar.

I Skollagens första kapitel slås fast att:

Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas¹⁰.

I styrdokumentet ges dock ett stort mandat för förskolan- och skolans ledning direkt till rektor och lärare.

SKR¹¹ beskriver huvudmannens roll som viktig, inte minst i att prioritera sådana insatser som ger verkligt resultat för elevernas måluppfyllelse, trygghet och studier, och därmed också utgör barnens bästa¹². Denna utredning har därigenom också haft utgångspunkten att se om resurser kan flyttas från sådant som har lägre koppling till elevernas måluppfyllelse, exempelvis lokaler till förmån för en undervisning av hög kvalitet.

⁶ Bildningsnämnden den 13 februari 2023 § 20

⁷ Bildningsnämnden den 15 maj 2023 § 69

⁸ Bildningsnämnden AU den 24 april 2023 § 42 och BNAU den 28 augusti 2023 § 68

⁹ Introduktion till skolans styrning, ansvar och mandat, Skolverket 2023

¹⁰ Skollag (2010:800) 1 kap. 9 §

¹¹ Konsten att nå resultat – erfarenheter från framgångsrika skolkommuner, SKR 2009

¹² Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

4 Forskning och beprövad erfarenhet

Även om skolområdet kan sägas vara välbeforskat så är en liten del av forskningen inriktad på hur en kommun på bästa sätt organiserar sin skola och förskola. I den största forskningssammanställningen av skolan, internationellt, Visible Learning¹³ beskrivs förvisso att skolorganisationen i sig har en liten effekt på elevernas kunskapsutveckling och att bakgrunds- och lärarfaktorer är det som spelar störst roll. Sveriges kommuner och regioner, SKR har emellertid tagit fram en rad analyser och forskningssammanställningar på området som kan ge viss stöttning, exempelvis, *Framgångsfaktorer för skolans utveckling?*¹⁴.

4.1 Vad gör en bra skolkommun?

Redan 2009 sammanställde SKR¹⁵ åtta områden som präglar en skolkommun med förutsättningar för god skolutveckling.

I materialet beskrivs att kommunen behöver ha ett ledarskap på politisk nivå som präglas ansvarstagande för resultaten och att politiken ställer rätt frågor till förvaltningschef för att stärka denne i uppdraget. Att förvaltningschef och skolchef arbetar aktivt för att skapa förutsättningar för rektorerna att leda verksamheten samt borgar för ett gott samarbetsklimat så väl inom tjänstemannakåren som mellan politik och tjänsteorganisation, är även detta av stor vikt. I en sådan, positiv samarbetsrelation finns också en samsyn på skolans utveckling och målen för verksamheten

Andra framgångsfaktorer är att rektor lyfter fram kompetenta lärare och att ett aktivt arbete för att få rätt kompetens finns på samtliga skolor, samt att höga förväntningar på skolans resultat, oavsett elevernas bakgrund präglar alla led i styrkedjan.

Vidare är en framgångsfaktor att resultat följs upp och återkopplas till verksamheten samt att den samlade elevhälsan fångar upp elever i behov av särskilt stöd genom tidiga insatser¹⁶. Elevhälsan ska dessutom ges förutsättningar att arbeta förebyggande och främjande. En viktig del i detta arbete är en nära samverkan med individ och familjeomsorgen¹⁷.

---

¹³ John Hattie, London, 2008

¹⁴ Framgångsfaktorer för skolans utveckling, SKR, 2019

¹⁵ Konsten att nå resultat – erfarenheter från framgångsrika skolkommuner, SKR 2009

¹⁶ Vägledning för elevhälsan, Skolverket och Socialstyrelsen, 2016

¹⁷ TSI-BOKEN, stöd i arbetet med tidiga och samordnade insatser för barn och unga, Socialstyrelsen och Skolverket, 2023

4.2 Skolstorlekens betydelse

Hedemora kommun har hösten 2023 grundskolor av varierande skolstorlek, från Garpenbergs skola med 33 elever till Vasaskolan med 438 elever, och Stureskolan med 295 elever.

SKRs rapport *Om sambandet mellan skolstorlek och utbildningsresultat*¹⁸ beskriver att drygt sex procent av eleverna i Sverige går i skolor med färre än 100 elever samt att ca hälften av grundskolorna har färre än 200 elever och att det i dessa går omkring 25 % av Sveriges grundskoleelever.

I korthet visar dock SKR att skolstorleken inte generellt spelar någon roll för skolans kvalitet eller resultat, annat än på meritvärdet i årskurs 9 där ett visst samband kan ses, och då till de mindre skolornas nackdel.

Adolfsson¹⁹ beskriver att det minska skolorna, vilka förekommer i den svenska kontexten, i praktiken kan bli begränsade i resurser och utbud i en sådan utsträckning att det har negativ inverkan på elevernas lärande och välmående. Adolfsson menar också att ytterst små skolor har låg resiliens om en lärare drabbas av sjukdom eller slutar, då det finns färre som kan täcka

Slutsatsen är dock att skolans storlek inte är en av de viktigare faktorerna för skolans resultat syns även andra studier^{20,19}

4.3 Högstadiets organisering

Nationalekonomisk forskning pekar mot att den så kallade kamrateffekten, oftast beskriven som elever från socioekonomiskt svaga- och/eller studieovana hems effekt av att gå i skolan med elever från socioekonomiskt starkare- och/eller studievänare hem är signifikant för elevernas målpuppfyllelse. Detta är dock inte alltid är fallet och forskningen har svårt att säga vad som krävs för en god effekt²¹.

I Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärderings (IFAU) studie om organisering av högstadiet²² påvisar IFAU att högstadieskolor med elever från flera olika kommuner, så som Vasaskolan i Hedemora kommun, främjar en blandad elevsammansättning vilket skapar potential för en socioekonomiskt mer blandad kamratgrupp. IFAU påvisar dock inte några belegg för att elevernas utbildningsresultat på kort-, medellång, eller lång sikt påverkas av skolans årskurssammansättning.

---

¹⁸ Om sambandet mellan skolstorlek och utbildningsresultat, SKR, 2018

¹⁹ Skolstorlekens påverkan på elevers skolprestationer och sociala situation i skolan, C.H. Adolfsson, 2014, Växjö

²⁰ Klarar den lilla skolan de stora kraven, *SKL*, 2014

²¹ Kamrateffekternas betydelse En forskningsöversikt, LO 2018

²² Hur ska högstadiet organiseras? Effekter av övergången till 1–9-skolor, IFAU 2017

4.4 Skolutredningar i andra kommuner

Bildningsförvaltningen har tittat närmare på några kommuners skolutredningar. I huvudsak har Luleås²³, Botkyrkas²⁴ och Avesta²⁵ utredningar studerats.

De flesta skolutredningar utgår ifrån behovet att justera antalet skol- och förskoleplatser efter det faktiska behovet. Precis som i denna utredning är en vanlig utgångspunkt att bättre optimera lokalerna för att minska andelen av skolans ram som går till lokalhyra och därmed kunna öka den del som går till undervisning.

Utredningarna tenderar även att behandla hur skolan kan motverka segregation. Botkyrkas utredning påvisar också att ”Skolor har blivit alltmer uppdelade utifrån elevernas familjebakgrund”²⁶. Detta går emot skollagens krav på att Huvudmännens ska verka för en likvärdig skola. Botkyrkas beskrivning bekräftas av Skolverket²⁷ som beskriver att skolans socioekonomiska sammansättning har fått en större betydelse för elevers kunskapsresultat. Även i Hedemora kommun finns en socioekonomisk spridning mellan skolorna, något som bör ses över vid en omorganisation.

---

²³ Skolstruktur Luleå – Vision 2040. 2020

²⁴ Styrande principer för skolstrukturen i Botkyrka, 2022

²⁵ Fördjupad utredning Markusskolan/Bergsnässkolan HT21, 2021

²⁶ Styrande principer för skolstrukturen i Botkyrka, 2022, sidan 3

²⁷ Rapport 467, Skolverket 2018

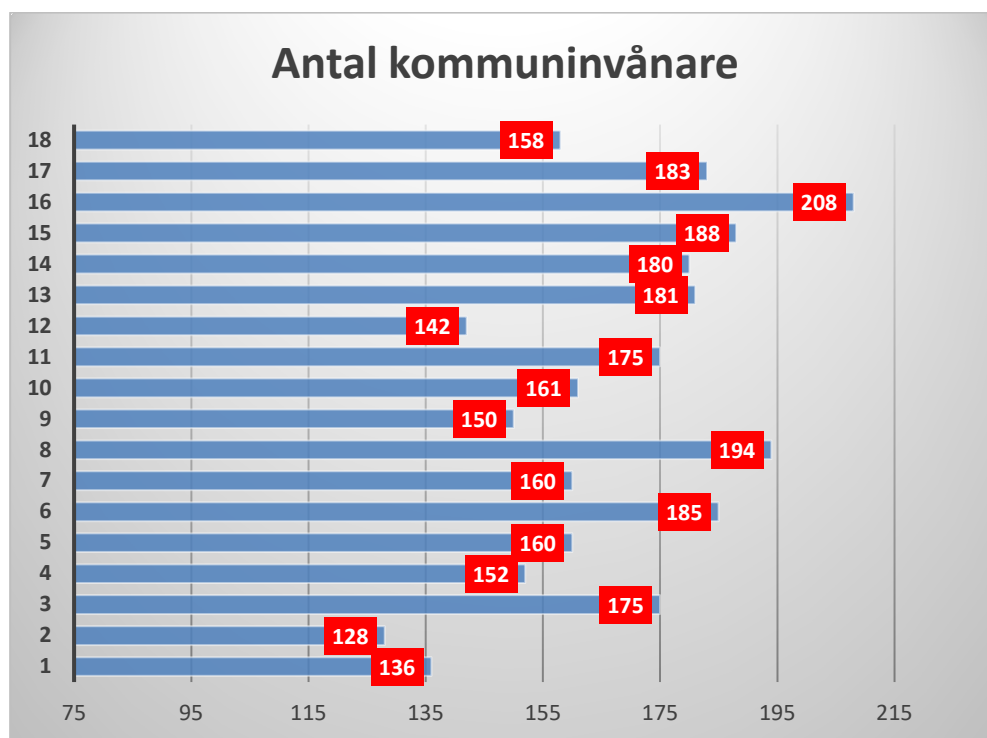
5 Förutsättningar och utmaningar

5.1 Barn- och elevutveckling

Att prognostisera antalet födda barn framåt i tiden är svårt. I Hedemora kommun ser vi ett minskat antal födselar de senaste åren. Hedemora kommun har, 2023 i åldrarna 11–15 år årskullar på igenomsnitt 173,2 barn/år och i årskullarna 6-10 år igenomsnitt 170 barn/år. Emellertid har barnkullarna minskat de senaste åren och är för 1 och 2 åringar 132 barn/år. Till och med 15 oktober 2023 har Hedemora kommun 101 barn födda 2023, vilket pekar mot en årskull på ca 128 barn.

Trenden med minskade barnkullar är nationell²⁸ och Hedemora kommuns minskning tycks korrelera väl med den nationella statistiken. Det minskade barn- och elevantalet är dessutom tämligen jämnt fördelat över kommunen.

Även om huvudscenariot inte är att antalet födda fortsätter på samma låga nivå som för årskullarna födda 2021–2023 så bör det betraktas som sannolikt att Hedemora kommun under en period kommer att ha ett minskat behov av förskoleplatser vilket inom något år förskjuts till ett minskat behov av skolplatser.

Figur 1: Antal kommuninvånare per ålder, Navet (Skatteverket) 2023-10-18

²⁸ SCB den 11 maj 2023

5.2 Kommunala och fristående huvudmän i Hedemora kommun

I Hedemora kommun finns tre fristående huvudmän inom grundskoleområdet²⁹ och fyra inom förskoleområdet³⁰.

Hedemora kommun har som huvudman elva kommunala förskoleenheter. Vidare återfinns åtta grundskolor, varav sju har årskurserna F-6 och en, Vasaskolan 7–9. Utöver detta finns en kommunal gymnasieskola och en kommunal skola för Vuxenutbildning. Till varje F-6 skola finns dessutom fritidshem kopplat.

Samtliga enheter beskrivs närmare i kapitel 6, under rubriken plan för förskola- och skol 2024 och framåt.

Ca 80% av Hedemora kommuns elever i grundskoleåldern går i kommunens egna skolor, motsvarande siffra för förskolan är drygt 75%.

Ett fåtal elever läser hos annan kommunal huvudman, då främst i Avesta eller Säter och i några fall återfinns grundskoleelever i en friskola utanför Hedemora kommun men inom Dalarnas län.

I enlighet med skollagen är det elevernas vårdnadshavare som söker skola. Fördelningen mellan kommunal huvudman och friskola kan därmed skifta över tid.

I Hedemora kommun har fördelningen emellertid varit tämligen stabil de senaste åren. Huvudscenariot är därför att andelen barn och elever i fristående- respektive kommunal verksamhet fortsätter vara stabilt de närmsta åren.

Sägas bör dock att andelen som elever på friskola respektive kommunalskola skiljer sig åt avsevärt mellan upptagningsområdena för dagens F-6 skolor. Högst belägenhet att välja en friskola finns i upptagningsområdet för Garpenbergs skola följt av upptagningsområdet för Stureskolan. Inom dessa upptagningsområden finns förvisso ingen friskola, men i nära anslutning till upptagningsområdet finns Annaskolan respektive Olympicaskolan. Lägst andel på annan skola än upptagningsområdets skola finns i upptagningsområdet för Vikmanshyttans skola följt av Jonsboskolan och Fyrklöverskolan.

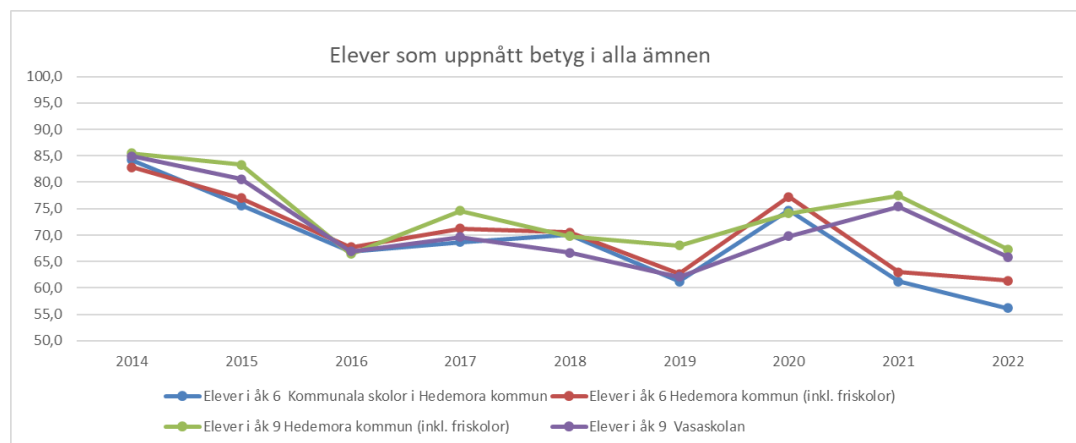
²⁹ Olympicaskolan, Annaskolan och Dormsjöskolan

³⁰ Förskolan Olympica, Nyckelpigan, Noas Ark och Snödroppen

5.3 Kunskapsresultat

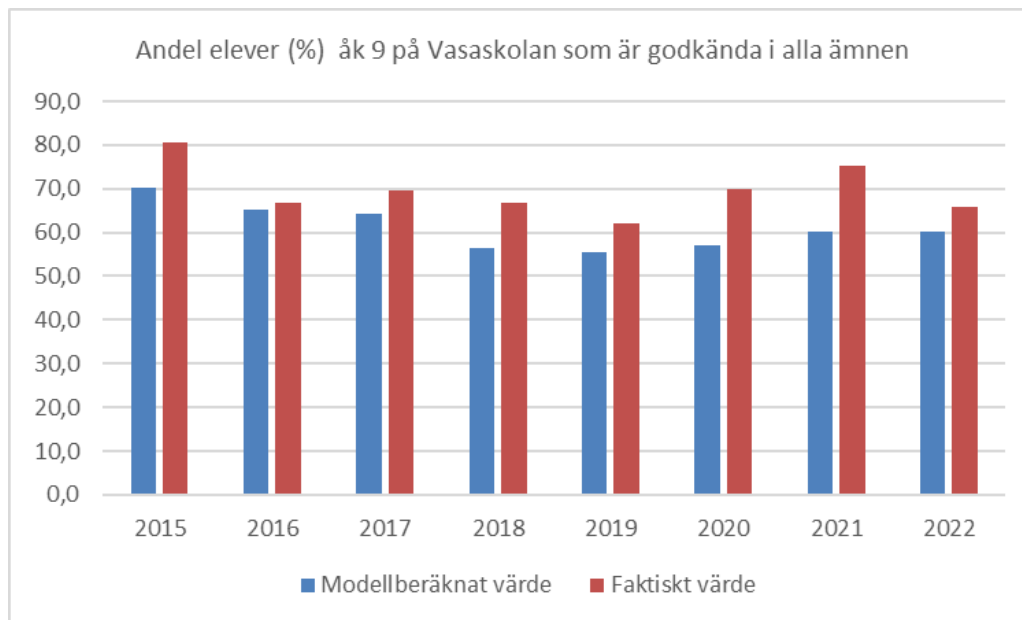
Att andelen elever som är godkända i samtliga ämnen, genomsnittligt meritvärde och behörighet till gymnasiet så väl som till högskola varierar mellan åren är naturligt med Hedemora kommuns storlek på årskullarna. Skolorna har emellertid uppmärksammat att fler elever har behov av extra anpassningar och särskilt stöd, något som utifrån elevernas bakgrundsfaktorer torde vara vanligare i Hedemora kommun än i genomsnittskommunen.

Hedemora har dock under några år haft vikande kunskapsresultat i årskurs 6. Fenomenet har uppkommit samtidigt som klasstorlekarna minskat men om en faktisk korrelation finns mellan dessa två fenomen kan utredningen inte svara på.

Figur 2: Andel (%) elever som uppnått lägsta betyget E i samtliga ämnen eleven läst. Kolada 2023-10-04

Samtidigt som andelen godkända varierar mellan åren även på Vasaskolan så ligger skolans resultat stabilt över det av SKR framtagna modellberäknade värdet³¹, d.v.s. hur många elever som skulle uppnå godkända betyg i samtliga ämnen om skolan presterade på en riksgenomsnittlig nivå, med hänsyn taget till elevernas bakgrund och förutsättningar.

Figur 3: Andel elever (%) som uppnått lägst betyget E i samtliga 17 ämnen respektive modellberäknat värde³¹ av andel elever (%) som uppnått lägst betyget E i samtliga 17 ämnen. Kolada 2023-10-04

Sammantaget indikerar detta att Vasaskolan, givet förutsättningarna har något bättre kunskapsresultat än den genomsnittliga F-6 skolan i Hedemora kommun. Inom och mellan F-6 skolorna varierar dock kunskapsresultaten i än större grad än för det sammantagna årskurs 6 resultatet. Indikationer finns på att de minsta skolorna ligger längst ifrån målet om att alla elever ska nå godkänt i samtliga ämnen.

5.4 Systematiskt kvalitetsarbete och skolutveckling

Bildningsnämndens skol- och förskoleverksamheter har, precis som skollagen stipulerar ett aktivt och dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete både på huvudmannanivå och på enhetsnivå.

Under många år har bildningsförvaltningen utöver detta genomfört flera utvecklingsinsatser i skola och förskola, några exempel på detta är PISA 2015 (2015-2016), Specialpedagogik för lärande (2016-2018), Riktade insatser för nyanländas lärande (2017-2019, 2020-2022), Skyddsfaktorer (2021), SIQ i förskolan (2021-2022).

³¹ Det modellberäknade värdet för andel elever som uppnått målen har tagits fram av SKR i en regressionsmodell där kommunerna jämförs med övriga kommuner och där hänsyn tagits till behov av ekonomiskt bistånd, nyinvandrade elever (0-4 år), föräldrars utbildningsnivå, kön samt fr.o.m. 2017 andel elever med okänd bakgrund. Avser elever i kommunala skolor belägna i kommunen

Med stöd i kommunens värdegrund har bildningsförvaltningen och rektorskollegiet tagit fram den så kallade skol-KRAMen med värdeorden Kunskapsfokus, Respekt, Ansvar och Mod, vilken lärare och elever arbetar utifrån för att förbättra trygghet, studiero och hälsa i Hedemora kommuns skolor.

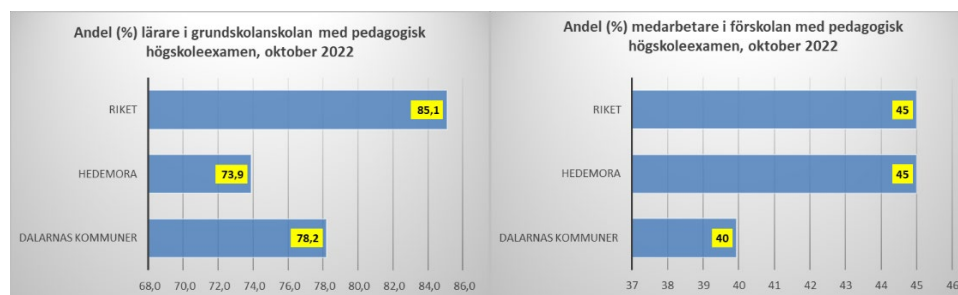
Sedan 2018 har Hedemora kommun dessutom årligen tagit fram en plan för likvärdig skola där statbidragsresurser använts för att skapa bättre förutsättningar för lärande, där det bäst behövs. Likvärdigheten är en prioriterad fråga för så väl förvaltning som nämnd och är utgångspunkten i utbildningsvisionen,

”Varje barn som börjar förskolan i Hedemora kommun ska, oavsett bakgrund ha lika stora möjligheter att gå ut ur gymnasiet med goda kunskaper, goda sociala färdigheter, en god hälsa och med goda framtidsutsikter ”.

Det systematiska kvalitetsarbetet så väl som värdegrundsarbetet är dock något som måste fortsätta att utvecklas för att göra Hedemora kommun till en än bättre utbildningskommun både som huvudman och hemkommun.

5.5 Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjning, och inte minst lärarbristen är en utmaning för hela riket, inte minst i Hedemora. I den nationella mätningen 2022³² hade Hedemora kommuns kommunala förskolor lika stor andel medarbetare med högskolepedagogisk examen som rikssnittet, fem procentenheter bättre än snittet i Dalarnas kommuner.

Figur 4: Andel lärare respektive förskollärare (%) i grundskolan respektive förskolan med högskolepedagogisk examen, oktober 2022. Kolada 2023-10-04

För grundskolan ser det dock vid samma tidpunkt något sämre ut då andelen lärare med högskolepedagogisk examen ligger något lägre än både riks- och dalasnittet.

Vid rekrytering har bildningsförvaltningen uppmärksammat större svårighet att rekrytera behöriga medarbetare till de mindre enheterna utanför Hedemora stad.

³² Skolverket 2023-02-15

Tillsammans med Sveriges lärare har en kompetensförsörjningsplan tagits fram³³, utifrån vilken arbetstagare och arbetsgivare arbetar. Planen är uppdelad på områdena arbetsorganisation, lön, arbetsmiljö och arbetstid.

Bildningsnämndens huvudstrategi för kompetensförsörjning är att behålla och utveckla befintliga medarbetare.

Vi tror att våra medarbetare kommer att trivas och vilja vara kvar hos Hedemora kommun som arbetsgivare genom möjligheten till utveckling i sin profession och genom en god arbetsmiljö. Vi vill därför stärka varje medarbetare i sin profession och därmed skapa förutsättningar för ett delegerat och tillitsbaserat ledarskap. En arbetsplats där medarbetarna trivs, utvecklas och känner trygghet i sin profession kommer leda till att bildningsförvaltningen framstår som en attraktiv arbetsgivare för presumtiva arbetstagare. Vi tror att den viktigaste faktorn för att rekrytera lärare är att våra medarbetare är goda ambassadörer för sin skola och för Hedemora kommun som arbetsgivare.

---

³³ Plan för kompetensförsörjning, Bildningsnämnden 212-2022

6 Plan för förskola- och skol 2024/2025 och framåt

6.1 Utveckling av utbildningsnoder

Utifrån de utmaningar och möjligheter som framkommit i utredningen, och med det stöd som står att finna i vetenskap och beprövad erfarenhet så föreslår Hedemora kommun att förskola- och skola i Hedemora kommun ska utgå från färre men starkare utbildningsnoder.

Det som kännetecknar en utbildningsnod är, förutom tillgången till förskola³⁴ och skola tillgången till goda lärmiljöer så väl inom- som utomhus. Här finns också tillgång till idrotts- eller sporthall av god kvalitet samt kök med matsal, skolbibliotek och andra centrala funktioner.

De positiva effekterna av att koncentrera verksamheten kring utbildningsnoder är flera. Dels möjliggörs en ökad samverkan mellan enheter och skolformer vilket ökar möjligheterna till så väl god kvalitet som god ekonomisk hushållning. Detta underlättar dessutom övergångarna mellan skolformer.

Utöver detta ser vi att uppbyggnaden av utbildningsnoder underlättar för samverkan med den centrala elevhälsan så väl som med individ och familjeomsorgen, kulturskolan och fritidsenheten. Dessutom kan samverkan med externa verksamheter och civilsamhället förbättras genom denna organisering.

Planeringen utgår ifrån fem utbildningsnoder:

Långshyttan, med Jonsboskolan och Ekorrens förskola.

Dala-Husby, med Smedby skola och Smedby förskola.

Vikmanshyttan, med Björkbackens förskola och Vikmanshyttans skola.

Centrala Hedemora, med Fyrklöverskolan, Stureskolan, Tunet/Stallgården³⁵, Västerby förskola, Svedjan, Regnbågen samt Kristallen. Till denna nod kopplas även förskolan Bikupan i Garpenberg.

Campus Hedemora, med Martin Koch-gymnasiet, Vuxenutbildningen samt Vasaskolan 6-9.

---

³⁴ Ej utbildningsnod Campus Hedemora

³⁵ Under hösten 2023 fortsätter undersökningen av de båda förskolornas skick för att ge Bildningsnämnden bästa möjliga förutsättningar att fatta ett väl avvägt beslut kring vilken av de båda förskolorna som ska renoveras och vilken som ska avvecklas.

6.2 Förslag per enhet i gymnasiet- och vuxenutbildningen

6.2.1 Martin Koch-gymnasiet och Hedemora Vuxenutbildning

Gymnasiet har idag 323 elever fördelat på nio nationella program³⁶ samt ett introduktionsprogram. Utbildningen är förlagd till huvudbyggnaden i Vasakomplexet samt till Bachmanska skolan.

Vuxenutbildningen har 445 inskrivna elever, merparten på distans och/eller deltid. Av dessa studerar ca 70% på de egna utbildningarna, vilka utgår från Bachmanska skolan och resterande del hos andra utbildningsanordnare.

Bachmanska skolan är på medellång sikt i behov av renoveringar. Från och med 2025 gäller ny lagstiftning³⁷ där utbildningsplanering på gymnasiets nationella program och vuxenutbildningens yrkesutbildningar måste samplaneras tillsammans med minst två andra kommuner. Underlag för detta inkommer 31 oktober 2023.

Åtgärdsförslag: En särskild utredning för utvecklingen av Gymnasie- och vuxenutbildningen bör genomföras under 2024, utifrån planerings- och dimensioneringsfrågan. Utredningen bör svara på frågor kring utbildningsutbud, lokalernas åtgärdsbehov samt vilka kommuner som Hedemora kommun ska samverka med.

Delar av Martin Koch-gymnasiets lokaler behöver tillfälligt delas med Vasaskolan då den sistnämnda ökar i elevantal.

---

³⁶ Barn och fritid, bygg och anläggning, försäljning och service, fordon och transport, ekonomi, samhällsvetenskap, naturvetenskap, teknik samt vård- och omsorg.

³⁷ Arbetsmarknadens behov ska vägas in vid planering och dimensionering av vissa utbildningar på gymnasial nivå (UbU25), Riksdagen, 2022

6.3 Förslag per enhet i grundskolan

6.3.1 Västerby skola

Västerby Skola har hösten 2023 111 elever, F-6. Skolan är i stort renoveringsbehov, vilket närmare beskrivs i utredningen från 2021³⁸.

Utredningen visade på tre alternativ. Antingen ett nybygge till en kostnad av ca 90 mkr, en ombyggnation och renovering för ca 45 mkr eller en nedläggning.

Åtgärdsförslag: Skolan föreslås avvecklas den 30 juni 2024.

Skolupptagningsområdet/skolskjutsområdet föreslås justeras så att områdena Västerby (inkl. landsbygd) samt Nordansjö-Hamre-Mälby tillförs Vikmanshyttan medan Norra Emaus inklusive Tallå kern tillförs Stureskolan.

6.3.2 Garpenbergs skola

Skolan har höstterminen 2023 35 elever fördelat på 7 årskurser (F-6) vilket ger ett genomsnitt på 5,3 elever/årskurs. Det låga elevantalet gör att det är svårt att upprätthålla en undervisning av god kvalitet. Skolan blir också sårbar för exempelvis sjukdom i lärarkollegiet.

Åtgärdsförslag: Skolan föreslås avvecklas den 30 juni 2024.

Skolupptagningsområdet/skolskjutsområdet föreslås justeras så att hela nuvarande upptagningsområdet tillförs Stureskolan.

6.3.3 Stureskolan

Hösten 2023 har skolan 295 elever. Stureskolan föreslås göras om till en F-5 skola. Stureskolan tar enligt förslaget emot ca 340 elever hösten 2024. Det ökade elevantalet beror på ett tillskott från Garpenbergs skola samt Västerby skola (Norra Emaus).

Åtgärdsförslag: En renovering och uppdatering av skolgården är sedan tidigare planerad till sommaren 2024. I övrigt krävs enbart smärre justeringar.

---

³⁸ Utredning av Västerby skola, Bildningsnämnden (503-20 288), 2021

6.3.4 Fyrklöverskolan

Fyrklöverskolan, inklusive den anpassade skolan har vuxit från ca 130 elever 2018 till 173 elever i höstterminen 2023. Av denna tillväxt utgör den anpassade skolan ca 10 elever, en tillväxt med 100%.

Skolan föreslås att bli en F-5 skola men med möjlighet att även bedriva undervisning i anpassad grundskola 6-9 för vissa elever. Skolan beräknas ha ca 150 elever hösten 2024.

Fyrklöverskolans upptagningsområde är det enda upptagningsområdet som har en, prognostiserad substantiell tillväxt fram till 2028 (12 elever). Utöver detta förväntas en tillväxt i både anpassad grundskola och resursförskoleklass.

Minskningen av en årskurs skapar viss avlastning och möjliggör också en avlastning från Stureskolan om en enskild årskull är extra stor.

Åtgärdsförslag: Förvaltningen föreslår att de idag inhyrda fritidshems- och förskoleklasslokalerna på Damastvägen hyrs in till och med 31 juli 2027. I övrigt föreslås inga åtgärder.

6.3.5 Vikmanshyttans skola

Skolan har hösten 2023 90 elever. Hösten 2024 planeras skolan vara en F-5 skola med ca 120 elever. Elevtillströmningen kommer från Västerby skolas upptagningsområden Västerby (inkl. landsbygd) samt Nordansjö-Hamre-Mälby.

Åtgärdsförslag: Då Vikmanshyttans skola saknar slöjdsalar (eleverna reser idag till Västerby skola) bör sådana etableras. Ett alternativ är att flytta modulen från Västerby skola till Vikmanshyttans skola. Detta skulle innebära en tilläggshyra på ca 600 tkr/år (modulen kostar idag 480 tkr/år). Hedemora kommunfastigheter bör dock tillsammans med verksamheten utreda möjligheterna att istället etablera slöjdsalar i befintliga byggnader.

En etablering av slöjdsalar kommer dock att spara kostnader för skoltidsresor med buss mellan Vikmanshyttan och Västerby.

Vidare ska ventilationen renoveras sommaren 2022. Dessutom bör renoveringen av skolgården, om möjligt tidigareläggas, från 2026 till 2024.

6.3.6 Smedby skola

Smedby skola har höstterminen 119 elever fördelade på F-6. Höstterminen 2024 föreslås skolan vara en F-5 skola med ca 105 antal elever.

Skolan är idag något trångbodd. Det minskade elevantalet bidrar till en viss minskning av belastningen, samtidigt som det inte påverkar de bitvis trånga klassrummen.

Åtgärdsförslag: Inga lokalåtgärder föreslås. Vid ett minskat elevantal (borttagen åk.6) bör det undersökas om utrymme kan frigöras för att tillskapa fler platser i förskolan.

6.3.7 Jonsboskolan

Skolan har hösten 2023 84 elever, F-6. Från och med höstterminen 2024 föreslås skolan bli en F-5 skola och beräknas då ha ca 72 elever.

Skolan har stora tomställda lokaler och en plan för att samnyttja lokaler mellan förskola och grundskola har därför gjorts.

Åtgärdsförslag: Förvaltningen och fastighetsägaren bör fortsätta den tidigare beställda projekteringen³⁹ för att om möjligt samlokalisera all förskole- och skolverksamhet i Långshyttan till Jonsboskolan huvudbyggnad.

6.3.8 Vasaskolan

Vasaskolan har hösten 2023 439 elever i årskurserna 7-9. Då elevkullarna är minskade ser antalet elever, 7-9 ut att minska till 410 hösten 2024. Dock föreslås skolan bli en 6-9 skola, vilket skulle innebära ca 530 elever höstterminen 2024.

Det ökade elevantalet korrelerar väl med skolan storlek. Dock kan lokaler som idag används av Martin Koch-gymnasiet komma att behövas för viss Vasaskolans verksamhet.

Åtgärdsförslag: För att tillskapa mer elevyta bör atriumgården byggas in i två våningar vilket skulle generera en tilläggshyra om ca 350 tkr/år. En utredning bör också undersöka om fler lokalytor kan iordningställas för undervisning och/eller skolsociala aktiviteter eller om delar av Martin Koch-gymnasiet tillfälligt kan tillföras Vasaskolan.

---

³⁹ Bildningsnämnden den 10 oktober 2022, § 86

6.4 Förslag per enhet i Förskolan

6.4.1 Stjärnsunds förskola

Stjärnsunds förskola har hösten 2023 9 barn, våren 2023 återfanns 7 barn på förskolan. Verksamheten kräver trots detta 12 timmars öppethållande vilket gör den totala personalåtgången till 3,5 tjänst. Utöver detta tillkommer 0,75 tjänst som kock. Utöver detta är de externt inhyrda lokalerna i dåligt skick.

Den totala kostnaden uppgår 2023 till ca 2,7 mkr vilket ger en barnkostnad på ca 340 tkr/år, mer än den dubbla kostnaden för genomsnittsbarnet i Hedemora kommuns förskolor.

Förskolans litenhet och geografiska läge gör den dessutom svår att rekrytera till och därmed är den långsiktiga kvalitetsutvecklingen svår att garantera.

Åtgärdsförslag: Förvaltningen föreslår en nedläggning av förskolan från den 30 juni 2024.

6.4.2 Stallgårdens förskola

Stallgårdens förskola är byggd för 60 barn. Brister i förskolans ventilation gör dock att maxantalet 2023 är 36 barn och vuxna.

Förskolan är hösten 2023 tillfälligt stängd i väntan på renovering eller avveckling. Då behovet av förskoleplatser minskar bör en förskola i centrala Hedemora (Stallgården alternativt Tunet) stängas permanent.

Åtgärdsförslag: Förvaltningen föreslår en nedläggning av förskolan Stallgården alternativt Tunet så snart den kvarvarande förskolan är rotrenoverad, preliminärt den 31 juli 2024.

6.4.3 Tunet

Förskolan har i september 2023 49 barn på 54 platser. Förskolan förväntas ha ca 45 barn hösten 2024.

Förskolan är i behov av en rotrenovering. Då behovet av förskoleplatser minskar bör en förskola i centrala Hedemora (Stallgården alternativt Tunet) stängas permanent.

Åtgärdsförslag: Förvaltningen föreslår en nedläggning av förskolan Stallgården alternativt Tunet så snart den kvarvarande förskolan är rotrenoverad, preliminärt den 31 juli 2024.

6.4.4 Smedby förskola

Förskolan har i september 2023 49 barn på 50 platser. Det finns redan idag ett visst söktryck till förskolan vilket förväntas öka vid avveckling av Stjärnsunds förskola.

Åtgärdsförslag: Vid beslut om att göra om Smedby skola till en F-5 skola bör undersökas om Smedby förskola kan ta vissa skollokaler i besittning och därmed öka sitt antal förskoleplatser till hösten 2024.

6.4.5 Ekorren (Långshyttan)

Ekorrens förskola är idag uppdelad i två byggnader, dels huvudbyggnaden (Ekorren) och dels en byggnad på Jonsboskolans skolgård (Fjärilen). Förskolan har i september 2023 55 barn och förväntas ha ca 50 barn hösten 2024.

Åtgärdsförslag: Förvaltningen och fastighetsägaren bör fortsätta den tidigare beställda projekteringen⁴⁰ för att om möjligt samlokalisera all förskole- och skolverksamhet i Långshyttan till Jonsboskolans huvudbyggnad.

6.4.6 Björkbacken (Vikmanshyttan)

Förskolan har i september 2023 45 barn uppdelad i två verksamhetslokaler. Dels huvudbyggnaden, Björkbacken, och dels Svalan på Vikmanshyttans skola.

Åtgärdsförslag: Hur samnyttjandet av lokaler med Vikmanshyttans skola sker på bästa sätt bör vidare undersökas vid en utökning av elevantalet på Vikmanshyttans skola.

6.4.7 Bikupan (Garpenberg)

Förskolan förväntas ha ca 15 barn hösten 2024

Åtgärdsförslag: Inga planerade åtgärder.

6.4.8 Svedjan

Förskolan har i september 2023 49 barn på 51 platser. I lokalerna finns också Nattugglan. Förskolan förväntas ha ca 45 barn hösten 2024.

Åtgärdsförslag: En undersökning om andra verksamhetslokaler för Nattugglan pågår. Detta skulle kunna frigöra ytterligare sju förskoleplatser på Svedjan.

---

⁴⁰ Bildningsnämnden den 10 oktober 2022, § 86

6.4.9 Västerby förskola

Förskolan har i september 2023 38 barn. Förskolan beräknas ha ca 38 barn hösten 2024.

Åtgärdsförslag: I samband med en rivning av Västerby skola ska ett nytt värmesystem installeras i förskolans lokaler. Kostnaden för detta finns med i kostnadsberäkningarna för skolans nedläggning.

6.4.10 Regnbågens förskola

Regnbågen har idag 72 barn fördelade i huvudbyggnaden samt en tillfällig modul. Då Kristallens utbyggnad står klar i januari 2024 avvecklas modulen och förskolan får åter 58 barnplatser. Förskolan beräknas ha ca 55 barn hösten 2024.

Åtgärdsförslag: Inga planerade åtgärder.

6.4.11 Kristallen

Kristallen har i september 2023 74 barn. Förskolan beräknas ha ca 100 barn hösten 2024

Åtgärdsförslag: Tillbyggnationen beräknas vara färdig i januari 2024, då är förskolan redo för att ta emot 108 barn.

6.5 Övriga förändringar

Efter beslut om en förändrad skol- och förskoleorganisationen bör bildningsnämnden göra en översyn av resursfördelningen så att den på bästa sätt är anpassad efter den nya skolorganisationen.

I översynen bör nämnden särskilt tillse att skapa förutsättningar för ökad behörighet bland lärare i skola och fritidshem samt fortsatt hög förskollärartäthet i förskolan, och likvärdighet mellan utbildningsnoderna.

Vidare bör nämnden se över förutsättningarna för en långsiktig lösning avseende resurs- och akutskolor inom kommunen.

Bildningsförvaltningen bör, kopplat till ovan nämnda översyn göra en plan för likvärdig skola och förskola, med fokus på utbildningsnodernas förutsättningar att tillse god utbildning. Planen bör också tydliggöra den röda tråden genom Hedemora kommuns utbildningssystem med fokus på likvärdighet och utbildning av hög kvalité.

Planen för likvärdig skola och förskola bör också innehålla arbetet med kommunens värdegrund, KRAM samt en bild av samverkan mellan skola/förskola och andra aktörer.

7 Slutord

Bildningsnämndens uppdraget i skolutredning, att göra en översyn över Hedemora kommuns förskole- och skolorganisation är här med överlämnat. Utredningen har påvisat Hedemora kommuns utmaningar och möjligheter samt påvisat en möjlig väg framåt.

I en utredning som denna kan omöjliga all forskning och alla statistiska parametrar vägas in. Än mindre kan de omätbara värdena i skola- och förskola vägas in. Ledande för utredningen därför varit att ge en så bred bild som möjligt av utmaningar och möjligheter, och av vilka beslut som går att fatta för att ge förutsättningar till en fortsatt god skol- och förskoleutveckling i Hedemora kommun.

8 Referenser

Böcker

- *Skolans värld möter samhällskrisen*, M Persson m.fl., Stockholm, 2022
- *Visible Learning*, J Hattie, Oxford, 2008
- *Skolstorlekens påverkan på elevers skolprestationer och sociala situation i skolan*, C.H. Adolfsson, 2014, Växjö

Rapporter

- *Framgångsfaktorer för skolans utveckling*, SKR, 2019
- *Fördjupad utredning Markusskolan/Bergsnässkolan HT21*, Avesta kommun, 2021
- *Förslag till lokalavvecklingsplan för Barn- och grundskoleförvaltningen*, Barn- och utbildningsnämnden 1999
- *Hur ska högstadiet organiseras? Effekter av övergången till 1–9-skolor*, IFAU, 2017
- *Introduktion till skolans styrning, ansvar och mandat*, Skolverket 2023
- *Kamrateffekternas betydelse En forskningsöversikt*, LO, 2018
- *Klarar den lilla skolan de stora kraven SKL*, 2014
- *Klarar den lilla skolan de stora kraven, SKL*, 2014
- *Konsten att nå resultat – erfarenheter från framgångsrika skolkommuner*, SKR 2009
- *Om sambandet mellan skolstorlek och utbildningsresultat*, SKR, 2018
- *Plan för kompetensförsörjning*, Bildningsnämnden 212-2022
- *Rapport 467*, Skolverket 2018
- *Resursfördelningssystem i grundskola och förskola*, KPMG, 2018
- *Skolstruktur Luleå – Vision 2040*, Luleå kommun, 2020
- *Styrande principer för skolstrukturen i Botkyrka*, Botkyrka kommun, 2022
- *TSI-BOKEN, stöd i arbetet med tidiga och samordnade insatser för barn och unga*, Socialstyrelsen och Skolverket, 2023
- *Vägledning för elevhälsan*, Skolverket och Socialstyrelsen, 2016

Protokollsutdrag

1. Kommunfullmäktige den 21 juni 2022 § 96
2. Bildningsnämnden den 10 oktober 2022, § 86
3. Bildningsnämnden den 13 februari 2023 § 20
4. Bildningsnämndens arbetsutskott den 30 januari 2023 § 6
5. Bildningsnämndens arbetsutskott 24 april 2023 § 42
6. Bildningsnämnden den 15 maj 2023 § 69
7. Bildningsnämndens arbetsutskott den 28 augusti 2023 § 68

Övrigt

1. *Arbetsmarknadens behov ska vägas in vid planering och dimensionering av vissa utbildningar på gymnasial nivå (UbU25)*, Riksdagen, 2022
2. Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter
3. Statistik, SCB, www.scb.se, 2023-05-11
4. Statistik, Skolverket, www.skolverket.se, 2023-02-15